

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Nro 22.

Költ Bétsben, Böjt-más Havának (Mártziusnak)
17-dik napján 1797-dik Esztendőben.

Hadi Környülállások.

A' Ts. K. Vitéz - Seregeknek Isten' se-
gedelme által való fzerentsés előmenete-
lekért közönséges könyörgések tartattak
Vasárnap, Hétfőn, Kedden, a' Bétsi bel-
ső és külső Városokbéli minden Templo-
mokban, melyekben az említett nap-
kon a' Szentség is ki vólt téve.

Y

*A' Laybachi Újságnak 10-dik Már-
tziusi Darabjából: —* „Tirolis széleiről
érkezett Leveleink, azt a' kedves Tudósí-
tást foglalják magokbann, hogy *Liptay,*
Loudon, és *Vukássovits* Ts. K. Generáli-
sok, *Trient*ből és *Rove* edóból szerentsés-
sen vízfza-nyomták az ellenséget *Alláig*:

Károly Fő-Hertzeg, Generálissimus-
sá, az az, minden Ts. K. Seregek' Kö-
zönséges Fővezérjévé neveztetett Ő Felső-
gétől.

Károly Fő-Hertzeg, két napot töl-
tött *Velentze* Városában, 's személy sze-
rént traktált a' Respublika' nagy Tanátsá-
val (*dei Pregadi*).

A' *Velentzei* Hajóssereg, mely már
az újabb Tudósítások szerént, a' nagy ten-
geren vagy on, hét línei hajókból; tíz Fre-
gátokból; 's egynehány kisebb hajókból
áll. A' línei hajóknak ketteje száz száz;
öte pedig mind egyik 74 ágyús.

A' *Tseh* és *Morva*-Országi Nemes-
ség hathatóssan igyekezik maga részéről,
az által is nevelni az *Olafz*-Országi Sereg'
erejét, hogy jutalommal buzdította Vadász-
szait, az említett Sereghez való menetelre
ígervénn nékiek a' rendes bérekenn kívül
minden Hónapra tíz forintot, mely tólda-
leket arra az esetre is folyvást ki jártat
nékiek, ha meg találának Azok sebésed-

ní; ha pedig el esnének: úgy az Özvegyek és Árvák szedni fogják Néhai Férjeiknek és Attyaiknak egész szalárinmjokat. Stutzokot és finom puskaport is kapnak az Uraságjaiktól az ilyen Vadászok, kiknek száma jól fel megy már. ézerre.

Az Északi-Ámerikai és a' Frantzia Respublika között olyak minden környülállások, a' melyek, Békesség' fel-bojmlására mutatnak.

A' Római Udvar Békesség' kötésének további környülállásairól így ír a' Bétsi Udvari Újságnak 15-dik Mártziusi Darabja:
 „Febr. 10-dik éjtszakáján egy Camaldensis-Barát Páter *Fume* érkezett Rómába, kit oly biztatással küldött *Bonaparte* a' Pápához, hogy Ő Szentsége egész bátorságban lehet önnön Izemélye eránt, 's el ne távozzék Rómából. Későbbben, *Mattei* Cárinalis is kapott egy Levelet *Bonapartetól*, a' melyben jelentette Ez, hogy a' Fegyvernyugvákötésre nézve ő addig semmi ajánlást el nem fogadhat: míg el nem botsáttatnak azok a' Katonák, kik az előbbeni Fegyvernyugvás után véettek fel szolgálatra; nem különbenn az idegen Tisztek is. Ha ezt tselekefzi a' Pápa, és haladék nélkül Békesség-alkuba erefzkedik: tsupán úgy mentheti meg Státusait a' veszedelemtől. Öt napot ad Ő e'

vége: de már Febr. 16-dikán *Folignó*-ban kell lenni a' Pápa' Biztosainak. — Ezen Levél' vételével meg-maradt a' Pápa Rómában, 's reá vette magát, hogy *Mattéi* Cárdirálist; a' maga Unokáját Hertzeg *Braschi* Lajost; Markéze *Massimit*, és *Galeppi* Prelátust el küldje Békességet alkudni. Ezek el útáztak Rómából Febr. 13-dikán, de azonközben *Bonaparte* meg-állította a' Katonáit: nem ment tehát Ő maga is *Folignó*-ba; hanem arra határozta magát, hogy *Tolentino* kis Város legyen a' Békességről való tanátskozás' helye, hová Febr. 16-dikán el érkeztek a' Római Biztosok, 's ott találtak három Kir. Ministereket is, úgymint: a' Nápolyit Hertzeg *Belmonte Pignatellit*; a' Spanyolt *Azara* Urat; és a' Szárdiniait. — Nem sok ideig tartottak a' tanátskozások, és a' Békességkötés, mely meg vólt már Febr. 19-dikén, úgy ütött ki, a' mint fel lehetett tenni, hogy egy telhetetlen 's mértékletlen ellenség fogja azt a' maga ellene állhatatlan erejéhez képest kívánni. Értelme a' Békességkötésnek, ez:

„Ő Eminentziája Kárdinális *Mattei*, Monsignor *Galeppi*; Hg *Braschi*; 's Markéze *Massimi*, Pápa Ő Sz. ge telyes hatalmú Biztosai; és a' Direktórium Executivum (Végrehajtó Kormányfő) által telyes hatalommal fel-ruházott Fő-Gené-

rálisa és Komendánssa az Olasz-Országi Seregnek; *Bonaparte*, 's a' Fr. Közönséges-Társaság' Olasz-Országi Ágensse *Cacault* Polgár, következő Tzikkelyekben egyeztek meg:

1.) Békesség, Barátság, és egyesség lesz, 6 dik *Pius* Pápa, és a' Frantzia Respublika között.

2.) A' Fr. Respublika ellen fel-fegyverkezve lévő Hatalmasságokkal a' mit nyilván vagy titkon végzett a' Pápa: mind azt visszavetzi, 's lemond minden Frigyről, melyet kötött az említett Respublika ellen. Fogadja, hogy semmi Hatalmaságot, mely a' Fr. Respublika ellen fegyvert fog, se' e' mostani, se' ennekutánna következő valamely más hadban, se' emberrel, se' hajókkal, se' fegyverrel, se' munízióval, se' eleséggel, se' pénzel semminémű szín alatt nem segíti.

3.) Ezen Kötésnek meg-erősítettése után öt nappal, el fogja Ő Szentsége bocsátani az újonnan szedett Katonákat, és csak azon Regementjeit tartja meg, melyek a' *Bonóniában* kötött Fegyvernyugvás előtt már meg voltak.

4.) A' Fr. Respublika ellen fel-fegyverkezve lévő Hatalmasságok' Katona-hajóiknak és Korzárjaiknak nem szabad lesz, az Egyházi Birodalom' Kikötőhelyeibe és partjaihoz venni magokat.

5.) A' mely különös jussai voltak a' had előtt Fr. Országnek Rómában, mind azokkal bírni fog a' Fr. Respublika is, és mindenekben, különösen pedig a' Követjeire, Ministereire, és Consuljaira nézve úgy fog traktálni, mint a' leg-inkább megkülönböztetett Hatalmasságok.

6.) Egészfen, és feltétel nélkül lemond a' Pápa minden jussairól, melyekkel, *Avenio* (*Avignon*) Városára, 's annak Megyéjére, nem különben a' *Venaissin* Grófságra 's az ahhoz tartozó részekre nézve bir, és által adja azokat a' Fr. Respublikának.

7.) Hasonlóképpen lemond a' Pápa minden jussairól, melyekkel bir, a' *Bolognai* (*Bonóniai*), *Ferrárai*, és *Romagnai* (*Romániai*) Követségek (Legátziók) nevezete alatt bé foglaltató Tartományokra nézve: mindazáltal a' Catholika Vallás semmi módon meg nem fog háboríttatni ezen Legátziókhann.

8.) *Ancona* Városa, nem különben a' Vár is, és a' Városhoz tartozó faluk, a' Respublika' birtokában maradnak addig, míg a' szarazon helyre nem áll a' Békesség.

9.) Kötelezi magát a' Pápa, mind önön Személyére, mind Szuktzeszíszoraira nézve, hogy a' Fr. Respublikának által engedett Tartományok' titulussai senkire nem fognak ruháztatni.

10.) Kötelezi magát Ő Sz. ge, hogy *Folignóban*, a' Fr. Sereg' Kintstartója' kezébe szolgáltatattja e' folyó esztendőnek 5-dik Mártziussáig, azon 15 millió lívert, még pedig tíz milliót kész pénzül, 's öt milliót drága kövekben 's más drágaságokban, mely summával, a' *Bonóniai Fegyvernyugváskötésnek* 9-dik Tzikkelyében megígértt de még ki nem fizetett summára nézve fog elég tétettetni.

11.) Hogy egészen bé-töltse Ő Sz. ge, a' mit ígért, midőn az említett Fegyvernyugvás kötöttett: 800 Katonák alá való paripákat; 's 800 vonó lovakat, ökröket, és bivalyokat szolgáltatatt a' Fr. Sereghez.

12.) Az előbbi két Tzikkelyekben kitett summákon kívül, fog fizetni a' Pápa, kész-pénzül, 's gyémántokban és más drágaságokban a' Fr. Republikának, 15 millió lívert; melynek tíze Mártziusbann, öte pedig Áprilisben tévődik le.

13.) A' *Bonóniai Fegyvernyugváskötésnek* 8-dik Tzikkelye, mely a' Kézírásokról és mesterséges művekről szól, fog telyesíttetni mentől hamarább tsak lehet.

14.) A' Fr. Katonaság, azonnal ki-takarodik *Umbria*, *Perugia*, és *Camerino* Tartományokból, mihelyt a' Tzikkely végrehajtatik.

15.) *Macerata* Tartományából (ki-vévén *Anconát* és *Fánót*) ki megy a' Fr. Se-

reg, mihelyt a' 12-dik Tzikkelyben ki tett summának 5 milliói le-fizetődnek.

16.) *Fano* Városát, és *Urbino* Tartományát el hagygya a' Fr. Sereg, mihelyt ezen Kötésnek 3-dik, 10-dik, 11-dik és 13-dik Tzikkelyei telyesítettnek.

17.) A' Fr. Respublika, által engedi, mind azon egyházi fundatziókhöz való jussait, a' melyeket *Romában* és *Lorettóban* tett a' Fr. Nemzet: ellenben a' Pápa, által engedi a' 3 Tartományokbéli *Bonóniai*, *Ferrarai*, és *Romániai* allodialis jószágait, 's kiválképpen a' *della Mesola* jószágot.

18.) Egy Követet küld a' Pápa *Párisba*, a' ki által *Basvillenek*, a' (Fr.) Követség' *Secretáriussának* meg-ölettetését, úgy adatja elő a' *Direktórium* előtt, mint helytelen tselekedetet, és a' Fr. Kormányfzék' kezébe ezen folyó esztendőben által adat 3 száz ezer lívert, mely summa ki fog olztatni Azok között, a' kik ezen erőszak által meg-károsodtak,

19.) Szabadon botsáttatja Ő Sz. ge azon Személyeket, a' kik, politika vélekedésseik miatt fogságban ülnek.

20.) *Bonaparte* Generális mind el fogja botsátani a' Pápa' Seregéből el fogatattakat, mihelyt ezen Kötés meg-erössítetik.

21.) A' Kereskedésre nézve, míg különös Szövetséget lehet kötni: addig is a'

Fr. Nemzet oly tekintetben fog tartatni, mint egy, a' leg-kedveltebb Nemzetek között.

22.) A' Respubliká' 3-dik esztendejében, (Floreálnak 27 dikénn Hágában kötött Szövetségnek 6-dik Tzikkelyei szerént, úgy kell nézni a' Batáviai Nemzetet, mint ezen Kötésbe bé-foglaltattat.

23.) A' Frantzia Posta ismét a' régi lábra fog vissza-állítatni *Rómában*.

24.) A' szép mesterségekben való gyakorlásra *Rómában* fundált Fr. Oskola is, a' had előtt való állapotjába helyhezettetik ismét vissza, 's úgy igazgattatik mint az előtt. A' palota, melyben volt ezen Oskola, haladék nélkül vissza adódik a' Fr. Respublikának.

25.) Ezen Kötésnek minden Tzikkelyei, darabjai és feltételei, örökre kötelező erejűek lesznek, nem tsak Ö Sz. gere 6-dik *Piusra*, hanem az utánna következő minden Pápákra nézve is.

26.) Ezen Kötés, mentől előbb meg fog erősíttetni. Meg állítatott és subscribáltatott a' *Tolentinói* Fő-quártélyban Febr. 19-dikén. 1797.

A. Card. Mattei.

L. Galeppi

L. Duca Braschi Onesti.

Cammillo March. Massimi.

Bonaparte.

Cacault.

S. Domingóról jó hírekkel kedveskedett a' Fr. Direktórium Febr. 23-dikán a' Törvényhozó Gyűlésnek. *Surveillante* nevű Corvette, 37 napi útja után érkezett S. Domingóból a' Rocheforti Kikötőhelybe, 's az által a' hajó által vette, a' mint mondja, az említett híreket, melyek szerint: a' földmivelés jól foly S. Domingóban; a' Rabló-hajók sok gazdag prédát hordanak oda bé, és hogy Cap Város a ismét népesedik 's a' t. Minekutánna el olvastatott volna ezen Írás, fel állott *Vaublanc* az Oratori-Székbe, 's jelentette, hogy a' Direktórium rútvál meg-tsalattatott a' maga Kommisszariusai által, és hogy egészfzen ellenkezőképpen vagyon a' dollog S. Domingóban, mint sem a' Direktórium Tudósítása tartja. Magok megvallják — *úgymond* — az említett Corvette' emberei, hogy a' midőn Ők el indultak S. Domingótól: igen zenebonás Világ vólt; a' Szeretsenek, szabadoknak kiáltották ki magokat; és a' fehér Lakosokat lassan lassan mind le öldösték.

Ki-költözött Fr. Férjfiak százhuszfezeren vagynak fel-jegyezve a' Direktóriumnál, (a' mint írta vala Ez maga Febr. 23-dikán a' Törvényhozó Gyűléshez) és azok közzül tizenhét ezerenn kéredzetek vilzfza; de tsak 4500-nek sürgetődik az ügye a' Direktóriumnál: 1500-nak a'

kérése helyesnek találtatott; 170-é nem; a' többek dolga is nem sok idő múlva el fog válni.

Párisban mind ez ideig vagyon egy Portugallus Minister, 's azt befzéli ott, hogy a' Békesség végett meg is vólna már az egyesség a' Fr. Respublika és Portugallia között; hanem Spanyol-Ország' részéről forog még fenn valamely nehézség.

Párisba ismét vissza ment az előbbeni Svéd Követ Bátor *Staël*, (*Necker*' Veje.)

Elegyes Tudósítások.

Orosz-Birodalombéli Tudósítások:

Suwarow, parantsolatot vett a' Tsászártól, hogy *Pétersburgba* menjen. Az Adjutánsai, más Tifztségeket kaptak. *Ekatarinoslawi* Kommendánszá, és a' *Kaminieki* Örizet' Vezérévé, *Bekleschew* Generállieutenantt lett helyébe. — A' *Bádeni* Hertzegség' Örökösét 's annak Fiát *Károly* Hertzegget Generállieutenantokká nevezte *Pál* Tsászár a' Gyalogságnál, 's mind egyiknek adott egy muskatéros Reg. et is, mely Reg. ek között egygyiknek: *Öreg-Baden*, a' másíknak pedig *Iffjú-Baden* lesz a' neve.

Pétersburgban, a' Gazdaságra ügyelő Tsászári Szabad Társaság, mely crá-

nyossann munkálódjék nem csak az Orosz Birodalomnak, hanem az egész Emberi Nemzetnek is hasznára: új bizonyosságai azon Értekezések, melyek a' múltt esztendőben jöttek Ő általa Világ eleibe, úgymint a' többek között:

A' Lakó-házakbéli levegő-égnek tisztításáról. Ezen tárgyról való helyes Értekezéseknek készítésére, maga a' Társaság buzdította jutalmakkal a' Tudósokat; 's az első jutalmat, Livóniai (Lieflandi) nevezetesen Marienburgi Lakos *Friebe* Úr nyerte el: a' másodikat pedig, Pruszsus Királyi Fő Stabális Orvos *Formey* Úr. — A' szoross tömlöztök ellen igen szívre-ható módon kél ki *Friebe* Úr.

Hogy kellessék egy oly Gabona-tartó épületet készíteni, melyben, minden forgatás nélkül, sok esztendőig épen el álljon, és az egeréktől, férgektől 's a' tüzttől is bátorságban legyen a' gabona? A' Kérdés' Megfejtője Engelmann Úr, rajzolatban is szemlélteti az általa javasolt kö-épületet, mely eránt való kívánságai ezek: hogy annak bálthajtásos rekeszfizei legyenek; hogy a' rendes falán kívül, hat lábnyi meszfizeségre legyen még egy más külső fal is; 's hogy az ajtók, és minden más nyílás-fedezők, vastagon bé legyenek vassal borítva. Sok példákkal mutatja,

hogy ha a' tökéletesen ki-fzárztatott búza jól meg-óltalmaztatik a' külső levegőégnek hozzá való járúlhatása ellen: el áll. Nevezetes az említett példák között egy Olasz-Országi történet, mely abból áll, hogy valamely régi épület' le tontásának alkalmatosságával, a' föld alatt egy üregre találtak a' Munkások, mely, a' leg-frissebb szép búzához hasonlóval vólt tele, ámbár a' nyomozás után, 128 esztendőnek találtott az üregbéli gabona.

Chémiai meg vizsgálása egy föld' nemének, a' Tungusok' és Lamutok' (Szibériának tenger-meljei részében) nem tsak magok esznek jó ízűn a' marhájok' tejével; hanem a' Fő Utazóknak is azzal kedveskednek. A' vizgálás meg-mutatta, hogy nem tsak tápláló erővel nem birnak a' részei ezen földnek; hanem hogy mód nélkül is ártalmasoknak kell azoknak lenni, mivelhogy meg nem emézftheti őket a' gyomor.

A' nagy meg-fáradás után hirtelen hideg vizet ivott, és a' miá meg-betegedett Ukrájniai marhának igen könnyű Orvossága íratik le. T. i. egy nagy tábla felfont aprított Orosz dohányt tesznek, arra meleg vizet töltenek, úgy hagygyák állani valami két óráig; akkor a' vizet le-fzűrik, 's belöle reggel, délbe, és estve mintegy fél-meszejnyit adnak a' beteg marhának,

melynek ezen kúra által a' hideglelése egéfszen el múlt, 's az ételhez való kívánsága meg-jött.

Hogy a' Kaspiom tenger' pufztás környékein nagy bőséggel lehet Széksót készíteni; ezt meg-mutatja a' Tudós Pallás; 's javasolja is mint oly foglalatosságot; mely, az említett pufztás környékek fényesebb Lakosainak hasznot hajt; és az Orosz kereskedést nem kevésbé gyarapítja.

Magyar - Ország.

Szegedenn, egy száztizenhét esztendő Afzszonyosság halálozék meg mostanság; kit a' Fia Popin Generális nagy tisztelességgel takarított el. Pestről vette a' Néhai Afzszony származását. A' másik Fia, Orosz Generális.

A' selyem próducálásbéli szorgalmatoskodásra új ösztönül szolgálhat Nemzetünknek, hogy Bétsbenn, kevés napok alatt öt forinttal ment feljebb a' selyem mázsájának az árra.

Béts.

Királyi Fő-Hertzeg Jósef Nádor-Ispányunk annyira jól vagyón már, hogy el járogat a' Teátrumokba is. Jelen volt nevezetesen a' múlt Kedden estve Kotzé-buenak egy új Darabján, mely, Atyafiság nevezet alatt sok hasznos tanúságokat szép

előadással foglal magábann. Más nap, Tsáfzár és Tsáfzárné Ő Felségek, a' Karinthiai Kapunál lévő Teátromban meghalgatták az új Éneklő-Leányt, egy újj Olasz Énekes-játékban, melybenn, az *Azszonyi állhatatosság' győzedelme* adódik elő. Testvére ezen újj Éneklő-Leány az első tántzoló-Leánynak *Casentininek*. Jó zsengejét mutatta a' maga teátromi tehetségeinek: de még is tsak ugyan se' nem *Tomeoni*, se' nem *Szeszfi*.

A' midőn F. Királyunk a' maga böltsessége 's jósága szerént, a' hadi újj érdemeket példásan jutalmaztatja: nem felejtkezik el az előbbenieknek megjutalmaztatásáról is, mely Atyai gondosságának élelztő és Másokát is nagy virtusokra ösztönöző jelét tapasztaltatta kegyelmessen ama' *Negotini* Heróssal, *Mária Theresia* Katonai Rendje' Vitézzével, 's a' Magyar Kir. Testörzö Ns Sereg' Hadnagygyával *Szarvassy* derék Hazánkfiával is, úgymint a' kit, mind a' Török háborúbéli ditső tetteire, mind a' mostani szolgálatjábéli buzgó hívségére önként függesztett kegyes figyelmetességből, méltóztatott Ő Felsége, e' folvó Hónapnak 6-dikánn Oberstlieutenántságból Obersterségre emelni.

A' Törvényekre nézve egy Udvari Kommissziót állított fel Ő Felsége, a'

melynek Első Elölülőjévé nevezte: Néhai Fő Burggráfiát Tseh Országának Gróf *Cavriánit*; Második Elölülőjévé; az Alsó-Ausztriai Nemesek' Törvényszéke' Prézsesét *Haan* Urat; Assessoraivá: a' Fő Törvényszéktől, *Keesz*; Báró *Stupan*, és *Lyro* Udvari Tanácsosokat; a' Direktóriumtól: *Koller*; Báró *Haan*; *Sonnenfels* József, és Kánonok *Zippe* Udvari Tanácsosokat; végre az Apellátoriumtól *Zeiller* Tanácsos Urat; a' ki egyszersmind Közönséges Tanítója az ide való Universitasban a' Természet és a' Státusok' Törvénynyének, nem különben a' Criminális-Törvénynek is. (Ez az Úr adott letzkéket az említett Tudományokból *József* Fő-Hertzeg Palatinusunknak, kitől holtig 6 száz forintja jár: 's ad most *Antal* Fő-Hertzegnek is)

A' Német-Birodalom' Rendjeihez 's különösen az Egyhazi Fejedelmekhez intézett 7-dik Februáriusi Buzdításabann Ő Ts. Felségének, a' Papi Fejedelemségek' secularisátziójáról való szándék úgy adódik elő, mint a' melyet, valósággal végre akarna hajtani a' Fr. erő. — A' Tsázári Buzdításra, igen nevezetes feleletet adott a' *Würzburgi* Hertzeg-Püspök.